

Társadalom- és szociálpolitika tantárgycsoport

Társadalom és szociálpolitika

A tantárgy célja

A tantárgy fő célja, hogy olyan elméleti ismeretekkel vértesse fel a leendő szociális munkásokat, amelyek segítségével képessé válnak az egyéni- és csoportos szociális problémák társadalmi okait és következményeit értelmezni, elemezni és lehetséges következményeit felmérni. A társadalmi összefüggésekbe ágyazott ismeretek elsajátítása mellett a magyarországi és nemzetközi gyakorlat bemutatásával a hallgatók felkészülnek a szociálpolitikai beavatkozások lehetőségeinek, előnyeinek és korlátainak felmérésére.

A tantárgy tartalma

A társadalom- és szociálpolitika tantárgy elsajátítása során a hallgatók megismerkednek a társadalompolitika fogalmi kérdéseivel, történelmi összefüggéseivel, a társadalompolitika, szociálpolitika és szegénypolitika különbségével, a szociális célú beavatkozás legfontosabb szereplőivel, intézményeivel és alanyaival. Eközben elsajátítják a szociálpolitikai gyakorlatot alakító alapvető ismereteket, különös tekintettel a szociálisan hátrányos helyzetű csoportokra. A megszerzett ismeretek birtokában képesek lesznek eligazodni a mai magyar társadalom szociális gondoskodással kapcsolatos működésében.

A képzés tartalma hetekre bontva

A képzés rendelkezésére álló időkeret előadásokra és szemináriumokra bomlik. A szemináriumok során a hallgatók az előadások témájához kapcsolódó megadott szakirodalmat dolgoznak fel.

I.szemeszter

1. A szociálpolitika fogalmának történetisége, szociológiai értelmezései.
2. A szociális biztonság alapértelmezései.
3. A társadalmi újratermelés, a társadalmi újratermelés és a társadalompolitika kapcsolata.
4. A szociálpolitika kapcsolata a társadalom más alrendszeréhez I. Szociálpolitika és politika.

5. A szociálpolitika kapcsolata a társadalom más alrendszereihez II. Szociálpolitika és gazdaság.
6. A szociálpolitikára ható értékek I. Szabadság és egyenlőség.
7. A szociálpolitikára ható értékek II. Igazságosság, tolerancia, szolidaritás.
8. A XX. század uralkodó ideológiai áramlatai (konzervativizmus, liberalizmus, szocializmus) és a szociálpolitika.
9. A szociális biztonság és a szociális gondoskodás az egyes történelmi korszakokban.
10. A szociális gondoskodás társadalmi alakzatai.
11. A modern jóléti államok kialakulása.
12. Jóléti állam-típológiák.
13. A jóléti állam válsága.
14. A jóléti pluralizmus.
15. A szociálpolitika kapcsolata a társadalom más alrendszereihez.

II.szemeszter

1. A szociálpolitika szerepe az emberi szükségletek kielégítésében.
- 2-3. A szociálpolitika alapelvei és technikái
4. A társadalmi elosztás és újraelosztás folyamatai.
5. Az újraelosztás intézményeinek működése.
- 6-7. Adózás, adórendszerek szociálpolitikai vonatkozásai
8. A szociális gondoskodás intézményei: a társadalombiztosítás.
9. A szociális gondoskodás intézményei: a települési önkormányzatok.
10. A szegénység és a depriváció fogalmi meghatározásai és mérési kísérletei.
11. A szegénység szubkultúrája.
12. A szegénység tényei a mai Magyarországon.
13. A szegénység kezelésének eszközrendszere: a segélyezés problémái.
14. Szociálpolitikai viták és folyamatok a mai Magyarországon.
15. Konzultáció, felkészülés a vizsgára.

Kötelező irodalom

- Ferge Zsuzsa-Lévai Katalin (szerk.): A jóléti állam. A szociális szakképzés könyvtára 1991.
- Bujalos István- Nyilas Mihály (szerk.): Az új jobboldal és a jóléti állam. A szociális szakképzés könyvtára 1996.
- Ferge Zsuzsa: Szociálpolitika és társadalom. T-TWINS 1991.
- Ferge Zsuzsa: A magyar segélyezési rendszer reformja. Esély.
- P. Townsend: A szegénység Kelet-Európában- a világméretű polarizáció legutóbbi megnyilvánulása. Esély 1995/5.
- J.Gans: Mire szolgálnak az érdeemtelen szegények? Esély 1992.3.
- Amrtya Sen: Az egyéni szabadság mint társadalmi elkötelezettség. Esély 1992/2.
- Nicholas Barr (szerk.): Munkaerőpiac és szociálpolitika Közép- és Kelet-Európában. Esély 1995/1.,2.
- Oscar Lewis: A szegénység kultúrája. Kultúra és közösség 1988/4.

Zombori Gyula: A szociálpolitika alapfogalmai. A szociális szakképzés könyvtára
1994.

Követelmények

1. Kollokvium mindkét félévben.
2. Szemináriumi jegy mindkét félévben, mely a szemináriumi munkán és egy 5-10 oldalas esszé elkészítésén alapul

Szociálpolitika a gyakorlatban

A tantárgy célja

A tantárgy célja, hogy a társadalom- és szociálpolitika című elméleti tárgy során elsajátítottakra alapozva a diákok megismerkedjenek a szociálpolitika gyakorlati működési mechanizmusaival, a mai magyar szociálpolitika főbb jellemzőivel, folyamataival, intézményeivel, társadalmi hatásaival.

A tantárgy tartalma

A szociálpolitika a gyakorlatban című tantárgy során a hallgatók a szociális munka terepgyakorlat során szerzett tapasztalatokra erőteljesen támaszkodva megismerkednek a magyar szociális ellátórendszer főbb intézménytípusaival, az újraelosztás egyes formáival, a finanszírozás legfontosabb kérdéseivel, a szociálpolitikai beavatkozások szempontjából lényeges társadalmi csoportokkal.

A képzés tartalma hetekre bontva

A képzés rendelkezésére álló időkeret előadásokra és szemináriumokra bomlik. Az új ismeretek elsajátításán túl a hallgatók mintegy újra feldolgozzák a terepgyakorlat tapasztalatait: minden egyes témánál mozgósítják saját élményeiket, s azokat szélesebb összefüggésrendszerbe ágyazzák.

1. A szociális gondoskodás intézményrendszere a mai Magyarországon.
2. Az idős emberek helyzete és a szociális ellátórendszer.
3. A magyar nyugdíjrendszer sajátosságai.
4. A gyermekek, a fiatalok valamint a gyermekes családok helyzete és a szociális ellátórendszer.
5. A fiatalok társadalmi beilleszkedésének zavarai.
6. Egészségi állapot, egészségpolitika.
7. Az egészségbiztosítás.

8. A fogyatékos és tartósan egészségkárosodott emberek helyzete, jogai, a róluk történő gondoskodás intézményrendszere.

9. Lakáspolitikai, szociális lakáskérdés.

10. Hajléktalanok, díjhátralékosok, kilakoltatottak.

11. Foglalkoztatáspolitikai.

12. Munkanélküliség.

13. A szociális kérdések etnicizálódása. A cigányság helyzete.

14. Különleges veszélyzónák: bűnözés, drog, AIDS.

15. Területi egyenlőtlenségek, szociális hátrányok.

Kötelező irodalom

A kötelező irodalom a tantárgy jellegére való tekintettel a legfrissebb szakirodalomból kerül összeállításra.

Követelmények

1. Gyakorlati jegy a szemináriumi munka és egy 5-10 oldalas esszé alapján. Az esszében a hallgatók a szociális munka terepgyakorlat lezárásaként készített esszé valamely problematikáját elemzik szélesebb szociálpolitikai összefüggésrendszerbe ágyazva.

II. Társadalom és szociálpolitika

SW05SW Szociálpolitika történet

1.

A tantárgy célja, hogy bemutassa a szociális problémák megjelenésének, majd problémaként definiálásának és kezelésének gazdasági és társadalmi feltételeit, a változó szociális problémák kihívására adott, történelmi korszakonként módosuló társadalmi válaszokat a szegénypolitika eszköztárától a mai jóléti rendszerekig. Elsősorban azt a korszakot vizsgálja - nagyjából a múlt század utolsó harmadától napjainkig terjedő időszakot - mikor a szociálpolitikává szélesedő szociális gondoskodásban egyre meghatározóbb szerepet játszik az állam. A szociálpolitika fejlődésének bemutatása részben eseménytörténeti szálon fut, részben pedig elmélettörténeti jellegű, amely során a hallgatók megismerkednek a különböző releváns szociálpolitikai elméletekkel, mindvégig összefüggéseket keresve a társadalmi, politikai és gazdasági változásokkal. A kurzus egységében tárgyalja a nemzetközi és a magyar szociálpolitika történetét.

2.

A tantárgy feldolgozza az egyes szociálpolitikai alakzatok jellemző vonásait, a kapcsolódó történeti irodalom alapismereteit. A történelmi háttér bemutatásával segít a hallgatóknak a jelenlegi komplex ellátórendszerekben való eligazodásban.

3.

Oktatott félévek száma: 1

Javasolt tanrendi hely: törzsanyag

Oktatási félév: 2. félév

A tantárgy szerkezete: 2 óra előadás + 1 óra szeminárium

4.

1. Szociális gondoskodás a törzsi társadalmakban és az ókori birodalmakban. A zsidó és keresztény vallás erkölcsi elvei. A szegénygondozás kialakulása, elvei, szereplői és alanyai.

2. A középkori szegénygondozás jellemzői. Család, lokalitás, egyház, céhek szerepe. A nyílt és zárt szegénygondozás intézményei.

3. Az állami szociálpolitika első szakasza. Az angol szegénytörvények. A speenhamlandi és elberfeldi szegénygondozó rendszer.

4. Az állami beavatkozás második korszaka. Az un. munkáskérdés megjelenése. Az állami szociális ellátórendszer kialakulásának kezdetei.

5. A társadalombiztosítás története. A fejlődés két útja: a bismarcki és beveridge-i modell.

6. A jóléti állam kialakulása és fejlődése az 1970-es évekig. A jóléti rendszerek fejlődése az egyes országokban.

7. A jóléti állam "válsága". A neoliberális fordulat szociálpolitikai hatása. Konvergens és divergens fejlődéstendenciák a fejlett országok szociálpolitikájában.

8. Szociális problémák a feudális Magyarországon. A szegénygondozás a XI-XVIII. században.

9. A szociális ellátás jellemzői a dualizmus korában. Állam-egyház-lokalitás közötti munkamegosztás kialakulása. Az egyes társadalmi csoportok eltérő kezelése.
10. A munkáskérdés Magyarországon. A társadalombiztosítás fejlődése a kezdetektől a II. világháborúig.
11. Állami szociálpolitika a két világháború között. Az állami szegénygondozás jellemzői.
12. A mezőgazdasági népesség helyzete és szociális ellátása a két világháború között.
13. A nem állami szervezetek szociális tevékenysége.
14. Szociálpolitika az államszocializmusban.
15. A kurzus összegzése, felkészülés a vizsgára.

Irodalom:

- Bujalos István-Nyilas Mihály szerk.: Az új jobboldal és a jóléti állam. ELTE Szociálpolitika Tanszék, Bp. 1996
- Csizmadia Andor: A szociális gondoskodás változásai Magyarországon. MTA, Bp. 1997
- Ferge Zsuzsa: Gazdasági és szociális érdekek és politikák. Gazdaság 1988/1.
- Ferge Zsuzsa: Fejezetek a magyar szegénypolitika történetéből. Magvető, Bp. 1986
- Ferge Zsuzsa-Lévai Katalin szerk.: A jóléti állam. T-TWINS, Bp. 1991
- Göllész Viktor szerk.: Mozaikok a szociális gondoskodás hazai történetéből. A Szociális Munka Alapítvány kiadványa 5., Bp. 1993
- Gyáni Gábor: A szociálpolitika múltja Magyarországon. MTA TTI, Bp. 1994
- Hilscher Rezső: Bevezetés a szociálpolitikába. Szövetnek-kiadás, Bp. 1928 (utánnnyomás 1991)
- Manchin Róbert-Szelényi Iván: Szociálpolitika az államszocializmusban. Medvetánc, 1986/2-3.
- Mihelics Vid: A Beveridge terv. Keresztes Kiadó, Bp. 1943
- Molnár Margit: Töredékek a szociális gondoskodás ókori történetéből. Esély 1992/3.
- Óry Csaba szerk.: Ínséges idők. Szociálpolitikai Értesítő 1990/1. I-II.
- Pálos Károly: Szegénység, szegénygondozás. Uránia, Bp. 1934
- Perrin, Guy: A társadalombiztosítás száz éve. Szociálpolitikai Értesítő 1987/3.
- Petrák Katalin: A szervezett munkásság küzdelme a korszerű társadalombiztosításért. Táncsics, Bp. 1978
- Rerum Novarum. XIII. Leó apostoli körlevele a munkások helyzetéről. Szent István Társulat, Bp. é. n.

5.

Követelmények:

- előadás: részvétel, a félév végén kollokvium
- szeminárium: aktív részvétel (forrásanyagok feldolgozása tanári segédlettel, önálló referátumok készítése), a félév végén gyakorlati jegy